

Gorffennaf 2023

**Diweddariad i
Gomisiynydd y Gymraeg:
2022/2023**

Cyflwyniad

Fe wnaeth Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 sefydlu dyletswydd ar sefydliadau cyhoeddus sy'n darparu gwasanaethau yng Nghymru i gynhyrchu Cynllun Iaith Gymraeg (y Cynllun). Paratowyd y Cynllun a luniwyd gan yr Ombwdsmon Cyfreithiol (LeO) o dan ofynion Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 ac mewn ymgynghoriad â Bwrdd yr Iaith Gymraeg (Comisiynydd y Gymraeg bellach) cyn ei gyhoeddi.

Mae'n disgrifio sut, wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru, y byddwn yn gweithredu'r egwyddor ein bod yn trin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal, cyn belled ag y bo'n briodol o dan yr amgylchiadau ac yn rhesymol ymarferol.

Paratowyd y Cynllun yn unol ag Adrannau 12 i 14 o'r Ddeddf ac yn unol â chanllawiau a gyhoeddwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg o dan Adran 9 o'r Ddeddf. Daeth y Cynllun i rym ar 11 Mai 2011.

Mae'r papur hwn yn nodi sut y cyflawnodd yr Ombwdsmon Cyfreithiol ei rwymedigaethau o dan delerau ei Gynllun wrth ddarparu ei wasanaethau yng Nghymru rhwng Ebrill 2022 ac Ebrill 2023. Dyma ddeuddegfed flwyddyn gweithrediad y Cynllun.

Yr hyn a wnawn

Sefydlwyd cynllun yr Ombwdsmon Cyfreithiol gan y Swyddfa Cwynion Cyfreithiol (OLC) o dan Ddeddf Gwasanaethau Cyfreithiol 2007. Mae defnyddwyr gwasanaethau cyfreithiol yn gallu cyrchu cynllun Ombwdsmon annibynnol a diduedd i ddatrys anghydfodau sy'n ymwneud â'u cyfreithiwr. Ni yw'r corff sengl ar gyfer pob cwyn gyfreithiol gan ddefnyddwyr.

Mae'r OLC yn atebol i'r Senedd drwy'r Arglwydd Ganghellor ac mae'n gorff Hyd Braich i'r Weinyddiaeth Gyfiawnder (MoJ). Mae gan yr OLC hefyd berthynas uniongyrchol â'r Bwrdd Gwasanaethau Cyfreithiol (LSB) sydd â swyddogaethau amrywiol ynghylch goruchwyllo'r Swyddfa Cwynion Cyfreithiol.

Mae'r berthynas rhwng yr OLC, y Weinyddiaeth Gyfiawnder a'r LSB wedi'i nodi mewn protocol gweithredu teiran y cytunwyd arno rhwng y cyrff, sy'n gosod y fframwaith ar gyfer sut y bydd y berthynas yn gweithredu gyda'n sefydliadau partner. Mae hwn ar gael oddi ar ein gwefan: <http://www.legalombudsman.org.uk>

Cysylltiadau a chwynion a anfonwyd atom i ymchwilio iddynt

Yn 2022/23 fe wnaethom ohebu â **0 AS Cymreig**.

Cafodd adran 'gwybodaeth gyffredinol' Cymru ar wefan yr Ombwdsmon Cyfreithiol 145 o olygon unigryw ar dudalennau. Mae golygon tudalen unigryw yn cyfeirio at nifer y defnyddwyr unigol yn hytrach na nifer y cliciau'n unig. Yr amser a dreuliwyd ar y dudalen hon ar gyfartaledd oedd **00:01:03**.

Gall pobl hefyd ddefnyddio'r wefan i anfon eu cwynion atom trwy offeryn ar-lein. Mae hyn yn cynnwys gwiriwr cwynion cychwynnol i wneud yn siŵr ei fod yn rhywbeth y gallwn ymchwilio iddo a ffurflen gwyno ar-lein. Mae'r ddau ar gael yn Gymraeg.

Yn 2022/23 fe wnaeth yr offeryn cwyno ar-lein yn Gymraeg dderbyn:

- 114 o ymweliadau unigryw ar y gwiriwr cwynion.
- 36 o ymweliadau unigryw ar y ffurflen gwyno.
- 7 tic dethol ar gyfer achwynwyr sy'n siarad Gymraeg.

Gall achwynwyr hefyd lawrlwytho fersiwn Gymraeg o'r ffurflen gwyno a'i hanfon atom.

Cyfieithiadau – cyfieithwyd 6 dogfen i'r Gymraeg ond nid oedd yr un o'r rhain yn ohebiaeth gwyno. Rhoddir rhagor o wybodaeth isod ym manylion ein cyhoeddiadau.

Mae ein hymateb i ofynion Deddf yr Iaith Gymraeg yn gymesur â lefel y cysylltiadau a gawn yn y Gymraeg. Rydym yn adolygu hyn yn rheolaidd a byddwn yn diweddarau ein gofynion iaith os bydd unrhyw beth sylweddol yn newid.

Cyhoeddiadau

Cyfieithwyd ein Hadroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2021/22 ([Adroddiadau a chynlluniau | Yr Ombwdsmon Cyfreithiol](#)) i'r Gymraeg, a'r bwriad yw gwneud yr un peth ar gyfer adroddiad eleni a sicrhau ei fod ar gael ar ein gwefan.

Byddwn hefyd yn cyfieithu yr adroddiad hwn gan y comisiynydd i'r Gymraeg ac yn ei gyhoeddi ar ein gwefan.

Roedd y **6** dogfen y gwnaethom eu cyfieithu i'r Gymraeg yn deillio o'r newidiadau diweddar yn Rheolau ein Cynllun. Oherwydd y newidiadau yn ein terfynau amser ar gyfer cyflwyno cwynion i ni, bu'n rhaid i ni gyfieithu'r diwygiadau i'r Gymraeg a diweddarau'r tudalennau gwe perthnasol, a gwiriwr cwynion ar-lein.

Fel rhan o'n rhaglen i fonitro effaith y newidiadau i Reolau'r Cynllun, fe wnaethom hefyd ychwanegu holiadur EDI gwirfoddol ar ddechrau ein gwiriwr cwynion, a chyfieithwyd hwn i'r Gymraeg hefyd.

Digwyddiadau siarad

Yn 2022/23 fe wnaethom fynychu 15 digwyddiad wyneb yn wyneb ledled y wlad, roedd un o'r rhain yn Llandudno yng Nghymru a 6 digwyddiad ar-lein.

Monitro a chwynion

Rydym yn parhau i fonitro ein darpariaeth Gymraeg er mwyn sicrhau ei bod yn cydymffurfio â gofynion y Cynllun.

Mae'r tîm Materion Allanol yn gyfrifol am fonitro ac adolygu'r Cynllun a bydd yn parhau i fonitro ein cynnydd wrth ei gyflawni.

Lle gallai polisiâu a mentrau corfforaethol newydd effeithio ar ein Cynllun, bydd yr LeO yn ymgynghori â Chomisiynydd y Gymraeg.

Wrth ystyried unrhyw newidiadau polisi newydd, rhoddir ystyriaeth i unrhyw effaith a goblygiadau y gall y polisi eu cael ar y Cynllun Iaith Gymraeg.

Diwedd glo

Mae'r Ombudsmon Cyfreithiol yn parhau i gymryd ei rwymedigaethau statudol tuag at ddarpariaeth Gymraeg o ddifrif. Byddwn yn parhau i asesu sut y gallwn wasanaethu buddiannau defnyddwyr gwasanaethau Cymraeg orau.

I gael rhagor o wybodaeth am wybodaeth yn y papur hwn, cysylltwch â'r tîm Materion Allanol yn support@legalombudsman.org.uk.